

**‘Verkennde natuurtoets
buitengebied Nijkerkerveen, gemeente
Nijkerk’**

*Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van natuurwet-
en regelgeving*

COLOFON

Titel: **'Verkennde natuurtoets buitengebied Nijkerkerveen, gemeente Nijkerk'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Status: Eindrapport

Projectcode: 08047

Datum: 13 november 2008

Auteur: Ing. P.M. van den Brandhof

Veldonderzoek: Ing. M. Wallink & Ir. D. Sietses

Redactie: Ing. M. Wallink

Opdrachtgever: Gemeente Nijkerk
Contactpersoon: Mevr. A. Hoitinga

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2008)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Brandhof, P.M. (2008). 'Natuurtoets buitengebied Nijkerkerveen, gemeente Nijkerk; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-047. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	3
2.3	Nota Ruimte	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Methode.....	6
3.2	Flora.....	6
3.3	Zoogdieren.....	7
3.4	Broedvogels	9
3.5	Amfibieën, reptielen & vissen	12
3.6	Ongewervelden	12
4	Geraadpleegde bronnen	14
Bijlagen		
I Inventarisatiekaart uilen	
II Inventarisatiekaart overige relevante broedvogels	
III Wettelijk kader	

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Nijkerk (contactpersoon mevr. H. Helsdingen) heeft EcoGroen Advies BV een verkennende natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de beoogde realisatie van woningen in het buitengebied van Nijkerkerveen. Binnen het onderzoeksgebied kunnen drie deelgebieden worden onderscheiden, een noordwestelijk, noordoostelijk en zuidwestelijk deel. De potentiële consequenties van woningbouw op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op een dagbezoek op 21 mei, twee nachtelijke bezoeken op respectievelijk 26 maart en 22 mei 2008 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging van het onderzoeksgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS of specifieke natuurwaarden buiten de PEHS kan worden geconcludeerd dat geen negatieve effecten op deze gebieden te verwachten zijn die het gevolg zijn van woningbouw in het onderzoeksgebied.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het onderzoeksgebied heeft een relatief kleinschalig karakter en bestaat voornamelijk uit een afwisseling van agrarische percelen, bosschages en boerderijen.

Uit het onderzoek komen de volgende zaken naar voren:

- In het plangebied zijn m.u.v. de laag beschermde Zwanenbloem, geen wilde beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten. Wel zijn naast Zwanenbloem gecultiveerde exemplaren van Grote kaardenbol en Kleine maagdenpalm aangetroffen. Geen van genoemde soorten is ontheffingsplichtig;
- Kraamkolonies van vleermuizen ontbreken in het onderzoeksgebied. Wel zijn in het najaar verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten, zogeheten baltsverblijven. Vliegroutes zijn niet aangetroffen en onmisbare foerageergebieden van vleermuizen ontbreken binnen het onderzoeksgebied eveneens;
- Verspreid in het gebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten. Strikter beschermde soorten zijn niet aangetroffen en ook niet te verwachten;
- In de beplanting in het plangebied is broedgelegenheid aanwezig van algemeen voorkomende broedvogelsoorten van met name erven, bos en struweel. Ook is binnen deelgebied noordoost en noordwest een territorium van de ontheffingsplichtige Steenuil aangetroffen. In deelgebied zuidwest zijn nestlocaties van Zwarte kraai en Boerenzwaluw aangetroffen. Beide soorten zijn na de op handzijnde wetswijziging eveneens ontheffingsplichtig;
- Laag beschermde amfibieënsoorten als Bastaardkikker, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad zijn in het gehele onderzoeksgebied foeragerend of overwinterend te verwachten. Ook is in alle deelgebieden incidenteel voortplanting aangetoond of te verwachten;
- Er zijn binnen het gehele onderzoeksgebied geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Conclusies en aanbevelingen

- Indien binnen het onderzoeksgebied bebouwing wordt gesloopt zal nader onderzoek naar vleermuizen moeten uitwijzen of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn. Aangezien vleermuizen meerdere verblijfplaatsen bezetten (o.a. kraamverblijf, baltsverblijf en winterverblijf) en regelmatig van verblijfplaats wisselen zal dit onderzoek verspreid door het seizoen plaats moeten vinden. Indien een verblijfplaats wordt aangetast, moet een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd;
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen in de drie deelgebieden dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van (toekomstige) ontheffingsplichtige broedvogels. Deze noodzaak blijkt met name uit de waarneming van territoriaal gedrag van Steenuil in de deelgebieden noordoost en noordwest en nesten van Boerenzwaluw en Zwarte kraai in deelgebied zuidwest. Ook de aangetroffen nestkasten van Steenuil en Kerkuil kunnen bezet raken. Na concretisering van de plannen zal nader onderzoek naar genoemde ontheffingsplichtige broedvogels moeten uitwijzen of een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. Ook nestplaatsen vlak buiten het ontwikkelingsgebied dienen daarbij te worden meegenomen;
- Werkzaamheden die in gebruik zijnde nesten verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste vogelsoorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli, hoewel een broedgeval van bijv. Houtduif tot half november aanwezig kan zijn. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor de beschermde 'algemene soorten' uit de groep van kleine zoogdieren en amfibieën geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet en is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

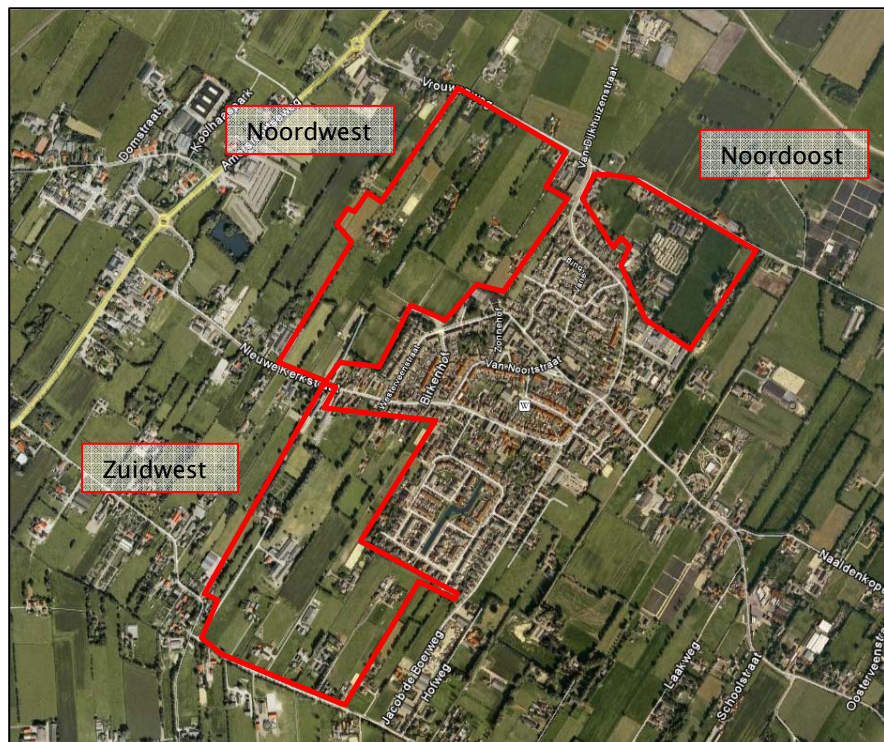
In opdracht van de gemeente Nijkerk (contactpersoon mevr. H. Helsdingen) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen woningbouw rond de bestaande kern van Nijkerkerveen.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van woningbouw in het onderzoeksgebied en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. In voorliggende rapportage is daar waar relevant onderscheid gemaakt tussen de deelgebieden noordoost, noordwest en zuidwest.

1.2 Situatie

Het onderzoeksgebied betreft een gebied van in totaal circa 469.000 m² en is weergegeven in figuur 1. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied een relatief kleinschalig landschap betreft. Het gebied bestaat voornamelijk uit agrarisch gebied met kleinschalige landschapselementen als bosschages en erven met beplanting.

Figuur 1: Kaart met de globale situering van het onderzoeksgebied binnen de rode lijnen (bron kaartondergrond: Google Earth).

Het voornemen is om binnen het onderzoeksgebied woningbouw te realiseren. Voorliggend onderzoek is bedoeld om in kaart te brengen waar ten aanzien van natuurwetgeving aandachtspunten aanwezig zijn.

Binnen het onderzoeksgebied kunnen globaal drie deelgebieden worden onderscheiden. Onderstaand worden de deelgebieden kort beschreven.

Deelgebied noordoost

De locatie aan de noordoostzijde van Nijkerkerveen is gelegen tussen de bebouwing van Nijkerkerveen en de Buntwal. Een groot deel van het gebied bestaat uit een (vrij nieuwe) begraafplaats, grasland, een boerderij en verspreid aanwezige bebouwing. Opgaande beplanting is onder andere aanwezig in de vorm van erfbeplanting en enkele bomenrijen, voornamelijk bestaand uit populieren. Permanent oppervlaktewater ontbreekt binnen het deelgebied. Wel is aan de oostzijde een watergang aanwezig.

Deelgebied noordwest

Het deelgebied dat is gelegen aan de noordwestzijde van Nijkerkerveen grenst aan de oostkant aan de bebouwing van dit dorp en wordt aan de noordkant begrenst door de Vrouwenweg. Het betreft een gebied dat voornamelijk in agrarisch gebruik is. Naast verschillende boerderijen is onder andere een sportpark aanwezig, evenals relatief veel erfbeplanting, verschillende bosschages en bomenrijen. Permanent oppervlaktewater is beperkt aanwezig in de vorm van één watergang.

Deelgebied zuidwest

De onderzoekslocatie ligt tussen de Laakweg en de bebouwing van Nijkerkerveen. Het betreft een gebied dat voornamelijk in agrarisch gebruik is. Naast diverse bosschages, boerderijen en overige bebouwing zijn enkele watergangen in het gebied aanwezig.

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggend onderzoek is gebaseerd op verschillende locatiebezoeken, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde woningbouw binnen het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3);
- Conclusies en aanbevelingen per deelgebied (hoofdstuk 4).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om eventueel tot een ontheffingsverlening in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden worden tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd. Onderstaand is ingegaan op eventuele effecten op Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

Natura 2000-gebieden

Het dichtst bij het onderzoeksgebied gelegen Natura 2000-gebied is Arkemheen, gelegen op ruim 3,5 kilometer van het onderzoeksgebied (figuur 2). Arkemheen bestaat uit twee laaggelegen, open polders langs de Randmeren (Putterpolder en Nijkerkerpolder). De polders bestaan uit, deels zilte, graslanden en enkele rietlandjes. Het gebied is van nationaal belang voor weidevogels.

Arkemheen is aangewezen onder de Vogelrichtlijn vanwege het belang van het gebied voor Kleine zwaan. De instandhoudingsdoelstelling die voor deze soort is opgesteld is het behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 190 vogels. Complementaire doelen hebben betrekking op Bittervoorn en Grote modderkruiper.

Het onderzoeksgebied is gezien de beslotenheid niet van belang als foerageergebied voor Kleine zwaan. Ook Bittervoorn en Grote modderkruiper zijn niet in het plangebied aangetroffen of te verwachten (zie hoofdstuk 3). Een ecologische relatie tussen het onderzoeksgebied en Arkemheen ontbreekt. Gezien de afstand tussen beide gebieden zijn uitstralende effecten als gevolg van woningbouw in het onderzoeksgebied bovendien niet te verwachten.

Figuur 1: Globale ligging van het onderzoekgebied (rood omgeven) ten opzichte van Natura 2000-gebied Arkemheen.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument is Groot zandbrink, dat tevens is aangemeld onder de Habitatrichtlijn. Dit gebied ligt op ca. 7 kilometer afstand van het onderzoeksgebied. Groot Zandbrink is een heideterreintje op dekzanden ten zuiden van Leusden in de Gelderse Vallei. Het gebied bestaat voornamelijk uit (eiken)bos met in het centrale deel een laagte met natte en droge heide.

Een ecologische relatie tussen Groot zandbrink en het onderzoeksgebied ontbreekt. Gezien de afstand zijn negatieve effecten als gevolg van woningbouw in het onderzoeksgebied niet te verwachten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de nota's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling worden ondermeer de kwaliteit van de Ecologische Hoofdstructuur en nationale landschappen gewaarborgd en zijn ganzenfoerageergebieden en weidevogelgebieden aangewezen.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

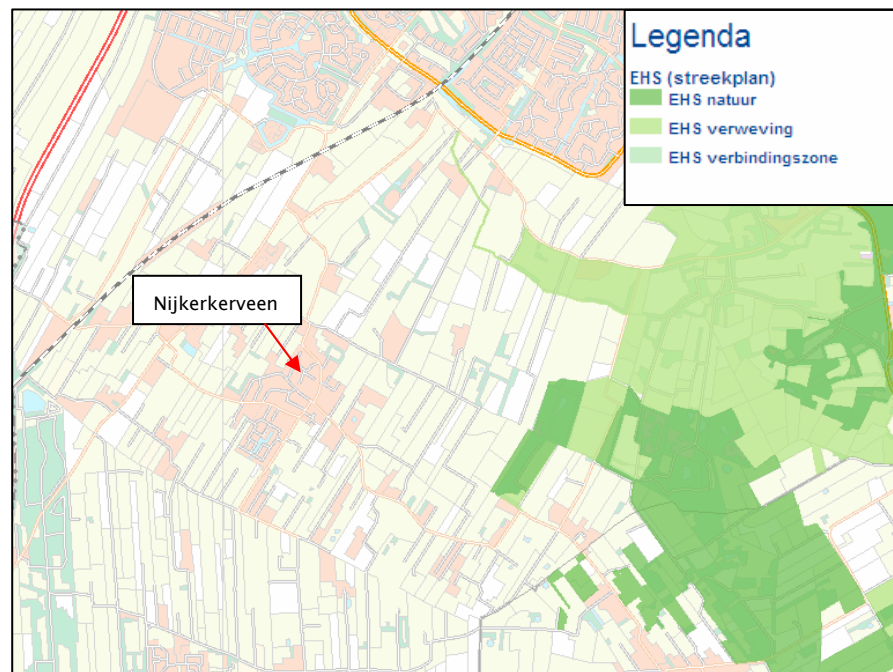
Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en

waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de *“Nee, tenzij”-benadering*. Dit houdt in dat ingrepen niet mogelijk zijn als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangemerkt als EHS is gelegen op ca. 1200 meter van het onderzoeksgebied (figuur 2).

Gezien de afstand tot de EHS en aard van de ingreep (woningbouw) worden geen negatieve effecten op de EHS verwacht.

Figuur 3: Ligging van Nijkerkerveen ten opzichte van de EHS. (bron: Atlas Groen Gelderland)

Natuur buiten de EHS

Het plangebied is niet gelegen binnen ‘weidevogelgebied’ of ‘ganzenfoerageergebied’ of andere natuurwaarden buiten de EHS die door de provincie als dusdanig zijn aangemerkt. Dergelijke gebieden liggen ook niet binnen de invloedssfeer van de plannen. Er vindt derhalve geen aantasting plaats van gebieden met belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het voorliggende onderzoek is gebaseerd op drie veldbezoeken, waarvan twee nachtbezoeken. Het dagbezoek is uitgevoerd op 21 mei 2008 en was gericht op alle soortgroepen. Het eerste nachtelijke bezoek heeft plaatsgevonden op 26 maart jl., waarbij Steenuilen zijn geïnventariseerd. Op 22 mei jl. zijn tijdens een oriënterend avondbezoek vleermuizen in kaart gebracht.

Tijdens het onderzoek is speciale aandacht uitgegaan aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan juridisch zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. Ook waarnemingen van soorten van de Rode Lijst zijn bij het onderzoek betrokken.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek, terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en 'expert judgement', is een uitspraak te doen over de mogelijk aanwezige beschermde en bedreigde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten zijn. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Verschillen tussen de drie (in figuur 1 weergegeven) deelgebieden worden indien relevant beschreven.

3.2 Flora

De laag beschermde Kleine maagdenpalm en Grote kaardenbol (beiden FFW Tabel 1) zijn tijdens het veldonderzoek aangetroffen in het plangebied. Alle exemplaren zijn aangetroffen in tuinen, of verwilderd aanwezig buiten tuinen. Overige (zwaarder) beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen en worden – m.u.v. een enkele laag beschermde Zwanenbloem – wegens het ontbreken van geschikt biotoop ook niet verwacht in het plangebied. Ook bij het Natuurloket zijn geen beschermde plantensoorten bekend binnen de kilometerhokken waarbinnen het onderzoeksgebied ligt (grotendeels binnen kilometerhok X160/Y467). In de omliggende hokken zijn dergelijke soorten eveneens niet bekend.

Door de herinrichting van de terreinen zullen mogelijk groeiplaatsen van Kleine maagdenpalm, Grote kaardenbol en eventueel Zwanenbloem verdwijnen, maar omdat het laag beschermde (en deels gekweekte) exemplaren betreft, geldt voor het vergraven van groeiplaatsen automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Hierdoor is er voor het vergraven van deze groeiplaatsen geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet benodigd.

→ *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde.*

Vegetatie

De vegetatie heeft overwegend een enigszins vochtig en voedselrijk karakter. Lokaal duidt de aangetroffen soortensamenstelling op droge, zure omstandigheden. Onderstaand is een overzicht gegeven van de meest

kenmerkende aanwezige ecologische groepen, op basis van de aangetroffen plantensoorten.

1 'Onkruiden' (o.a. Speerdistel, Ridderzuring, Zachte ooievaarsbek, Engels raaigras, Akkerdistel, Straatgras, Echte kamille, Koolzaad, Paarse dovenetel, Akkermelkdistel, Klein kruiskruid, Grote weegbree, Bijvoet, Perzikkruid, Gewoon herderstasje, Boerenwormkruid, Heermoes, Gewone raket, Gewone melkdistel, Middelste teunisbloem, Smal streepzaad, Liggend vetmuur, Zwaluw tong, Bijvoet, Schijfkamille, Klein hoeblad, Driekleurig viooltje, Moederkruid, Canadese guldenroede, Vogelmuur, Hanenpoot en Kweek);

2 'Storings- en natte pionierplanten' (o.a. Kruipende boterbloem, Ruw beemdgras, Witte klaver, Tijmeprijs, Blaartrekkende boterbloem, Pitrus, Ruige zegge en Zilverschoon);

4c 'Planten van voedselrijke akkers' (o.a. Scherpe zegge, Gele lis, Liesgras, Rietgras, Holpijp, Oeverzegge, Grote waterweegbree en Riet);

4d 'Planten van vochtige tot natte ruigtes' (o.a. Grote kattenstaart, Schietwilg, Haagwinde, Harig wilgenroosje en Gewone smeewortel);

5 'Planten van enigszins vochtige en natte bemeste graslanden' (o.a. Gewone paardenbloem, Gestreepte witbol, Veldzuring, Akkerdistel, Kropaar, Madelief, Smalle weegbree, Grote vossenstaart, Glanshaver, Moerasspirea, Gewoon duizendblad, Pinksterbloem, Reukgras, Rode klaver, Zachte dravik, Grote wederik, Scherpe boterbloem en Gewone hoornbloem);

6b 'Planten van droge, neutrale graslanden' (o.a. Jakobskruiskruid en Gewone veldsla);

6d 'Planten van droge, zure graslanden' (o.a. Fijn schapegras);

8 'Planten van kaalslagen, zomen en struwelen' (o.a. Zevenblad, Hondsdraf, Witte dovenetel, Gewone vlier, Hop, Gewone hennepnetel, Gewone berenklaauw, Grote brandnetel, Akkerkool, Kleefkruid, IJle dravik, Dagkoekoeksbloem, Gevlekte dovenetel, Akkervergeet-me-nietje, Gewoon vingerhoedskruid, Geel nagelkruid en Fluitenkruid).

9a 'Planten van natte bossen' (o.a. Zwarte els, Gewone es, IJle zegge en Gelderse roos);

9b 'Planten van droge, voedselrijke bossen' (o.a. Gewone braam, Kleine maagdenpalm, klimop en Speenkruid);

9e 'Planten van bossen op droge, zure grond' (o.a. Wilde lijsterbes en Lelietje- van- dalen).

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Ten aanzien van vleermuizen heeft op 22 mei 2008 een oriënterend veldbezoek plaatsgevonden, waarbij uitvliegende dieren, vliegroutes en foerageergebied in kaart zijn gebracht. Het veldbezoek was met name bedoeld om in kaart te brengen waar bij de verdere planvorming ten aanzien van vleermuizen aandachtspunten liggen. Gezien de beperkte houdbaarheid van gegevens van vleermuizen (maximaal 1 jaar) is naar deze soortgroep geen uitputtend onderzoek uitgevoerd. Voorafgaand aan het daadwerkelijk uitvoeren van de plannen is aanvullend onderzoek naar deze soortgroep noodzakelijk.

Verblijfplaatsen

Tijdens het dagbezoek zijn geen aanwijzingen (zoals geschikte boomholten, meststrepen, waarnemingen omwonenden etc.) gevonden voor de mogelijke aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen. Tijdens het avondbezoek gericht op vleermuizen, is slechts één boombewonende soort aangetroffen, namelijk Ruige dwergvleermuis. Het betrof hier 1 exemplaar. Van Ruige dwergvleermuis kunnen met name in het najaar verblijfplaatsen worden aangetroffen in bomen, ook binnen het onderzoeksgebied. Met uitzondering van Ruige dwergvleermuis zijn geen boombewonende soorten aangetroffen. Het is dan ook niet aannemelijk dat in het onderzoeksgebied verblijfplaatsen van overige boombewonende soorten aanwezig zijn.

Verspreid in het onderzoeksgebied zijn diverse gebouwen aanwezig, die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats van vleermuizen. Tijdens het

avondbezoek zijn de gebouwbewonende soorten Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger waargenomen. Kraamkolonies zijn binnen het onderzoeksgebied niet aangetroffen en worden met name verwacht in de bebouwde kom van Nijkerkerveen. Wel is aan de Meester Folkertstraat 9 (buiten het onderzoeksgebied) een vermoedelijke balts/paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis gevonden. Het is mogelijk dat in het najaar verspreid in het gebied paarverblijfplaatsen aanwezig zijn. Voorafgaand aan de sloop van gebouwen dient nader onderzoek uit te wijzen of daadwerkelijk vleermuizen aanwezig zijn.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

In het onderzoeksgebied zijn geen lijnvormige structuren aangetroffen die in gebruik zijn als vliegroute tussen verblijfplaats en foerageergebied van vleermuizen. Bij woningbouw in het onderzoeksgebied wordt dan ook geen aantasting van potentiële vliegroutes verondersteld.

Foerageergebied

In het onderzoeksgebied zijn op verschillende locaties exemplaren van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger foeragerend aangetroffen. Gezien de kleinschaligheid van het gebied, met diverse groenstructuren vormt het gebied geschikt foerageergebied voor enkele algemene vleermuissoorten zoals Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger.

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. In voorliggende situatie is geen sprake van gebieden die van groot belang zijn als foerageergebied voor vleermuizen. Tijdens het veldonderzoek zijn verspreid in het gebied regelmatig enkele individuen waargenomen van genoemde soorten. Na realisatie van bebouwing zal het gebied bovendien geschikt blijven voor soorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger, aangezien beide soorten ook binnen stedelijk gebied foerageren.

→ *In het plangebied zijn geen kraamkolonies aangetroffen. Wel zijn in het najaar (paar)verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en mogelijk ook Ruige dwergvleermuis te verwachten. Belangrijke vliegroutes van vleermuizen ontbreken in het plangebied. Van aantasting van belangrijk foerageergebied is geen sprake, mits voldoende groenelementen worden aangelegd/ingepast. Na concretisering van de plannen zal (verspreid over het seizoen) nader onderzoek naar vleermuizen moeten uitwijzen of ten aanzien van vleermuizen een ontheffing moet worden aangevraagd.*

Overige zoogdieren

In het plangebied is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten zoals Dwergmuis, Veldmuis, Haas, Huisspitsmuis, Rosse woelmuis, Egel, Bosspitsmuis spec., Aardmuis, Wezel, Bosmuis en Mol (allen FFW tabel 1). Ook de niet beschermde zoogdieren Bruine rat en Huismuis zijn in het gebied te verwachten.

Bij bewoners is navraag gedaan naar de aanwezigheid van de middelhoog beschermde Steenmarter (FFW-tabel 2). Aangezien de aanwezigheid van de soort doorgaans onder andere lawaai, stank en prooiresten met zich meebrengt, is de aanwezigheid van deze soort veelal bekend bij bewoners/omwonenden. De soort is binnen het onderzoeksgebied niet bij

bewoners bekend. Daarnaast zijn tijdens het veldonderzoek geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van de soort. Ook zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van de strikt beschermde Das (FFW-tabel 3). Van de soort zijn bovendien geen verkeersslachtoffers bekend in de directe omgeving van het gebied (bron: Atlas Groen Gelderland). Geschikt biotoop voor overige strikt beschermde soorten zoals Waterspitsmuis ontbeekt.

Geconcludeerd wordt dat juridisch zwaarder beschermde soorten niet zijn aangetroffen en op basis van terreinkenmerken ook niet te verwachten zijn. Het aanvragen van een ontheffing is zodoende niet aan de orde.

→ *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde, omdat voor laag beschermde soorten bij ruimtelijke ontwikkeling automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.*

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door met name grondwerkzaamheden en het verwijderen van beplanting buiten de voortplantingsperiode uit te voeren (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Ondanks het feit dat geen vlakdekkende broedvogelinventarisatie is uitgevoerd kan op basis van de verschillende veldonderzoeken, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' een betrouwbare uitspraak worden gedaan over de aanwezige en te verwachten soortensamenstelling.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring van broedvogels in het broedseizoen is alleen in uitzonderlijke gevallen ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet te verkrijgen. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden (Van Heusden & Vreugdenhil 2006). Van een kleine selectie vogels zijn de nestplaatsen zelfs jaarrond beschermd.

Ontheffingsplichtige broedvogels

Op dit moment zijn van de volgende soorten de nestplaatsen jaarrond beschermd: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten. Bij het onderzoek is dan ook speciale aandacht uitgegaan naar de aanwezigheid van nestlocaties van deze soorten. Met uitzondering van uilen is geen van de betreffende soorten aangetroffen binnen het onderzoeksgebied.

Om de aanwezigheid van uilen in kaart te brengen is op 26 maart 2008 door EcoGroen Advies een nachtelijke inventarisatieronde uitgevoerd, gericht op Steenuil en overige uilen. De inventarisatie heeft plaatsgevonden door het afspelen van geluid om zo reactie van de uilen uit te lokken. Daarnaast is op 21 mei jl. bij bewoners navraag gedaan naar de aanwezigheid van de soortgroep en is specifiek gelet op aanwezigheid van nestkasten (zie bijlage I). Verder zijn bij STONE¹ (dhr. J. de Jong) bekende verspreidingsgegevens opgevraagd.

¹ Steenuilen Overleg Nederland

Deelgebied noordoost

In deelgebied noordoost is een territoriumindicerende waarneming van Steenuil gedaan. Een nestlocatie is echter niet vastgesteld. Omdat er binnen dit deelgebied nauwelijks geschikte nestplaatsen aanwezig zijn, er geen nestlocatie is aangetroffen en ook niet bij bewoners bekend is, heeft er in 2008 naar verwachting geen Steenuil in dit deelgebied gebroed.

Deelgebied noordwest

Ook in dit deelgebied werd een territoriumindicerende waarneming gedaan van Steenuil. Hoewel wederom bij bewoners geen broedlocatie bekend is, is het goed mogelijk dat de soort wel in dit deelgebied broedt, of in de toekomst tot broeden zal komen. Het aantal potentieel geschikte broedlocaties ligt hier hoger dan in deelgebied noordoost.

Deelgebied zuidwest

In deelgebied zuidwest is uitsluitend een overvliegende Kerkuil waargenomen en worden geen in gebruik zijnde nestlocaties verwacht. Wel is het gebied geschikt voor vestiging van zowel Kerkuil als Steenuil. Met name de aangetroffen nestkasten, die in de huidige situatie nog niet in gebruik zijn, vormen potentiële toekomstige broedlocaties.

Dat er bij de plannen rekening gehouden moet worden met de aanwezigheid van Steenuil blijkt verder ook uit tal van waarnemingen die net buiten de plangebied zijn gedaan (zie ook bijlage I).

Voor alle deelgebieden geldt dat bij woningbouw (potentieel) leefgebied van Steenuil verdwijnt. Dit kan deels worden voorkomen door een juiste inpassing van woningbouw. In dit kader is het aan te bevelen zoveel mogelijk de aanwezige landschapselementen te behouden. Wanneer dit niet mogelijk is en broedlocaties en/of onmisbaar foerageergebied van Steenuil verloren gaat moet een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

Ten aanzien van verlies aan cruciaal foerageergebied dienen ook nestlocaties tot op enkele honderden meters van de ontwikkeling te worden meegenomen. Aan het verkrijgen van een ontheffing worden voorwaarden gesteld, zoals het ophangen van nestkasten en aanbrengen van kleinschalige landschapselementen.

Steenuilen rond Nijkerkerveen

De omgeving van Nijkerkerveen kan worden gezien als een (voormalig) bolwerk van de Steenuil. Gezien het nog relatief kleinschalige karakter en aanwezigheid van onder andere diverse overhoekjes, extensief beheerde percelen, oude schuurtjes en 'rommelige erven' vormt het gebied een zeer geschikt leefgebied voor de soort. Door een gestage afname van het aantal oude schuurtjes (broedlocaties) en geschikt foerageergebied is de soort de afgelopen decennia sterk achteruit gegaan (mond. mededeling Jelle de Jong, STONE).

Gezien de sterke achteruitgang van de soort in de ruime omgeving van Nijkerkerveen is het van belang bij ruimtelijke plannen rekening te houden met de (mogelijke) aanwezigheid van de soort. Ook gezien de strikte beschermingsstatus van de soort.

Verwachte aanvulling ontheffingsplichtige broedvogels

Uit overleg met DLG, de toetsende instantie voor de Flora- en faunawet, zijn wij te weten gekomen dat er momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe lijst met ontheffingsplichtige soorten (zie kader bovenaan volgende pagina). Bij voorliggend onderzoek hebben wij hiermee reeds rekening gehouden door tevens te letten op de aanwezigheid van nieuw op de lijst te verschijnen soorten. Er zijn enkele broedlocaties aangetroffen van soorten waar na de op handen zijnde wetswijziging een ontheffing voor moet worden aangevraagd. In

bijlage II zijn relevante waarnemingen op kaart weergegeven. Het betreft Boerenwaluw en Zwarte kraai in deelgebied zuidwest. Verder is een broedlocatie van Huiswaluw aangetroffen ten noorden van deelgebied noordoost. Effecten op deze soort zijn niet aannemelijk als gevolg van woningbouw in het onderzoeksgebied.

Op handen zijnde wetswijziging

Door een op handen zijnde wetswijziging vallen ook nesten van Blauwe reiger, Boerenwaluw, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Huiswaluw, Kleine bonte specht, Middelste bonte specht, Oehoe, Raaf, Rode wouw, Roek, Slechtvalk, Torenvalk, Wespendif, Zeearend, Zwarte kraai, en Zwarte wouw binnenkort onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermt. Daarom is na ingang van deze wetswijziging een ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet nodig wanneer nestlocaties van deze soorten worden verwijderd of verstoord.

Overige broedvogels

Naast genoemde (in de toekomst) ontheffingsplichtige soorten zijn in het onderzoeksgebied een groot aantal soorten van bebouwing, erven en boschages aangetroffen of te verwachten. Naast algemene soorten als Spreeuw, Merel, Roodborst, Winterkoning, Tjiftjaf, Fitis, Meerkoet, Houtduif, Heggenmus, Wilde eend, Koolmees, Pimpelmees en Witte kwikstaart zijn ook diverse soorten van de Rode Lijst aangetroffen en te verwachten. Het betreft hier Huismus, Spotvogel, Kneu en Boerenwaluw. Huismus is in alle deelgebieden aangetroffen. Van Boerenwaluw is alleen in het zuidwestelijke deelgebied een nestlocatie aangetroffen. Met name deelgebied noordoost en noordwest vormen geschikt broedgebied voor Spotvogel en Kneu.

Gezien de relatieve beslotenheid zijn alle deelgebieden weinig geschikt als broedgebied voor weidevogels. Op de agrarische percelen zijn uitsluitend soorten als Kievit, Scholekster en Graspieper (RL) te verwachten in lage dichtheden. Kritische soorten als Grutto en Tureluur, gebonden aan grootschalige open gebieden, ontbreken naar verwachting in het onderzoeksgebied.

Verstoring van broedende vogels is strikt verboden. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart.

Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar. Zo kan een broedgeval van Houtduif tot half november aanwezig zijn. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Wanneer de functionaliteit van een nestplaats van een ontheffingsplichtige soort wordt aangetast is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. In de onderzochte gebieden is met name aandacht gevraagd voor de aanwezigheid van uilen, met name Steenuil.*

3.5 Amfibieën, reptielen & vissen

Amfibieën

In alle deelgebieden zijn tijdens het veldonderzoek larven en juveniele exemplaren van de laag beschermde Bastaardkikker en Bruine kikker (beiden FFW tabel 1) aangetroffen. Op basis van terreinkenmerken zijn ook de eveneens laag-beschermde soorten Kleine watersalamander en Gewone pad (beiden FFW tabel 1) te verwachten. De genoemde soorten zijn in lage aantallen voortplantend te verwachten in het aanwezige (veelal tijdelijke) oppervlaktewater. De strooisellaag, sliblaag van watergangen en ruigten in het onderzoeksgebied fungeren naar verwachting als overwinteringsgebied voor genoemde soorten.

Bij het bouwrijp maken van (delen binnen) het onderzoeksgebied kunnen exemplaren van bovengenoemde soorten geschaad worden. Omdat het allen 'algemene soorten' betreft, geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet en is geen ontheffing annex art. 75 Flora- en faunawet nodig.

Op basis van bekende verspreidingsgegevens (Natuurloket, RAVON) en terreinkenmerken zijn strikter beschermde soorten als Poelkikker en Rugstreeppad (beiden FFW tabel 3) binnen geen van de deelgebieden te verwachten.

Reptielen

Het onderzoeksgebied is niet geschikt als leefgebied voor reptielen. Deze zijn dan ook niet binnen het plangebied aangetroffen of te verwachten.

Vissen

Ondanks intensieve bemonstering van het aanwezige oppervlaktewater zijn uitsluitend de weinig kritische en algemene Tiendoornige stekelbaars en Zeelt gevangen. Op basis van het veldonderzoek en bekende verspreidingsgegevens (Natuurloket, RAVON) wordt geconcludeerd dat beschermde vissoorten binnen alle deelgebieden ontbreken.

→ *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor amfibieën, reptielen en vissen niet aan de orde.*

3.6 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

Het moment van het veldbezoek – buiten het voortplantingsseizoen van een groot aantal dagvlinders en libellen – was redelijk geschikt om deze soortgroepen betrouwbaar te inventariseren. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor (beschermde) vlinder- en libellensoorten.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Beschermde mierensoorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever, Heldenbok en Brede geelgerande waterroofkever zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts, 2003). Twee beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert en Gestreepte waterroofkever). Voor beide soorten is binnen het plangebied geen geschikt biotoop aanwezig.

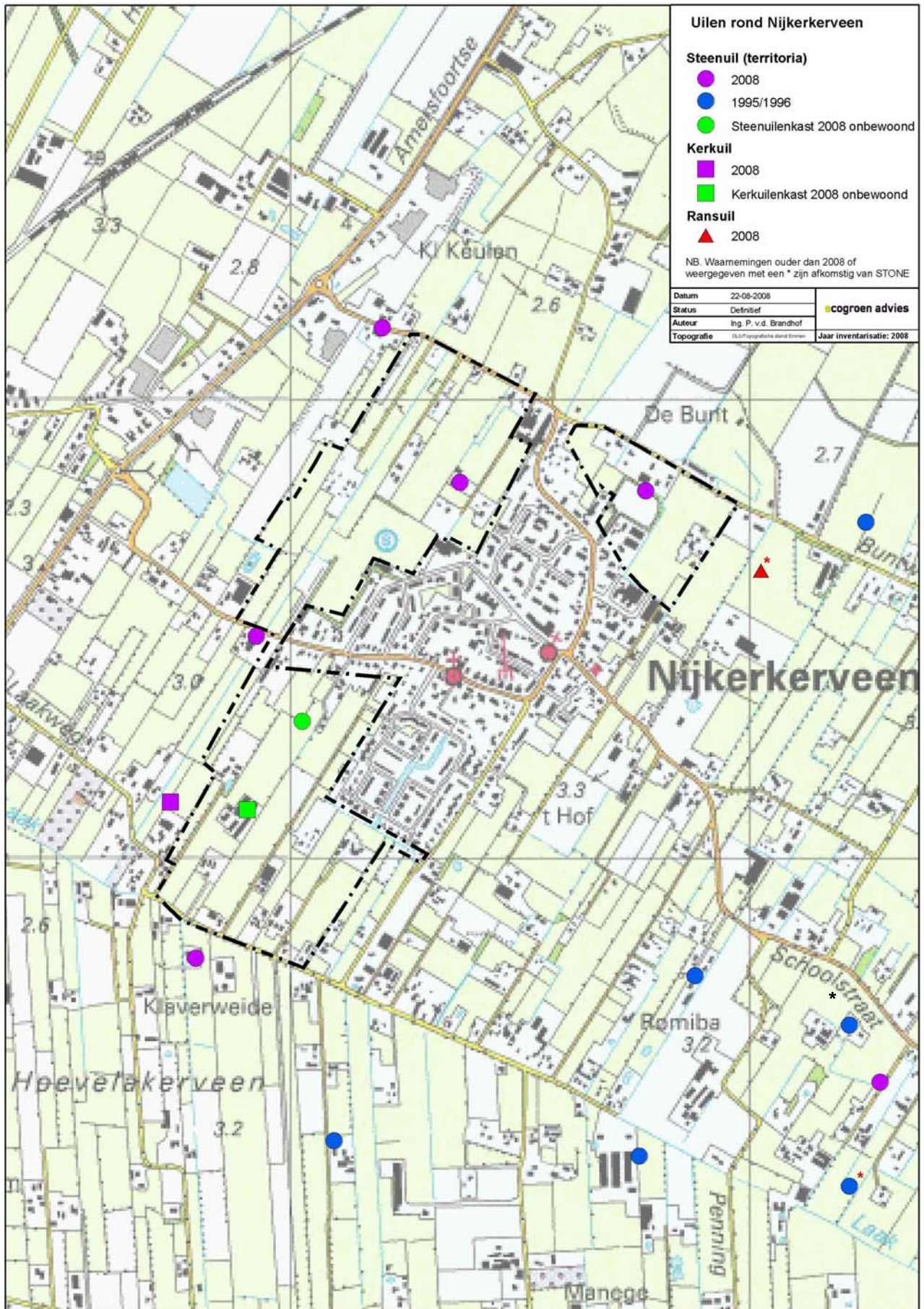
- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is hier voor ongewervelden niet aan de orde.*

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

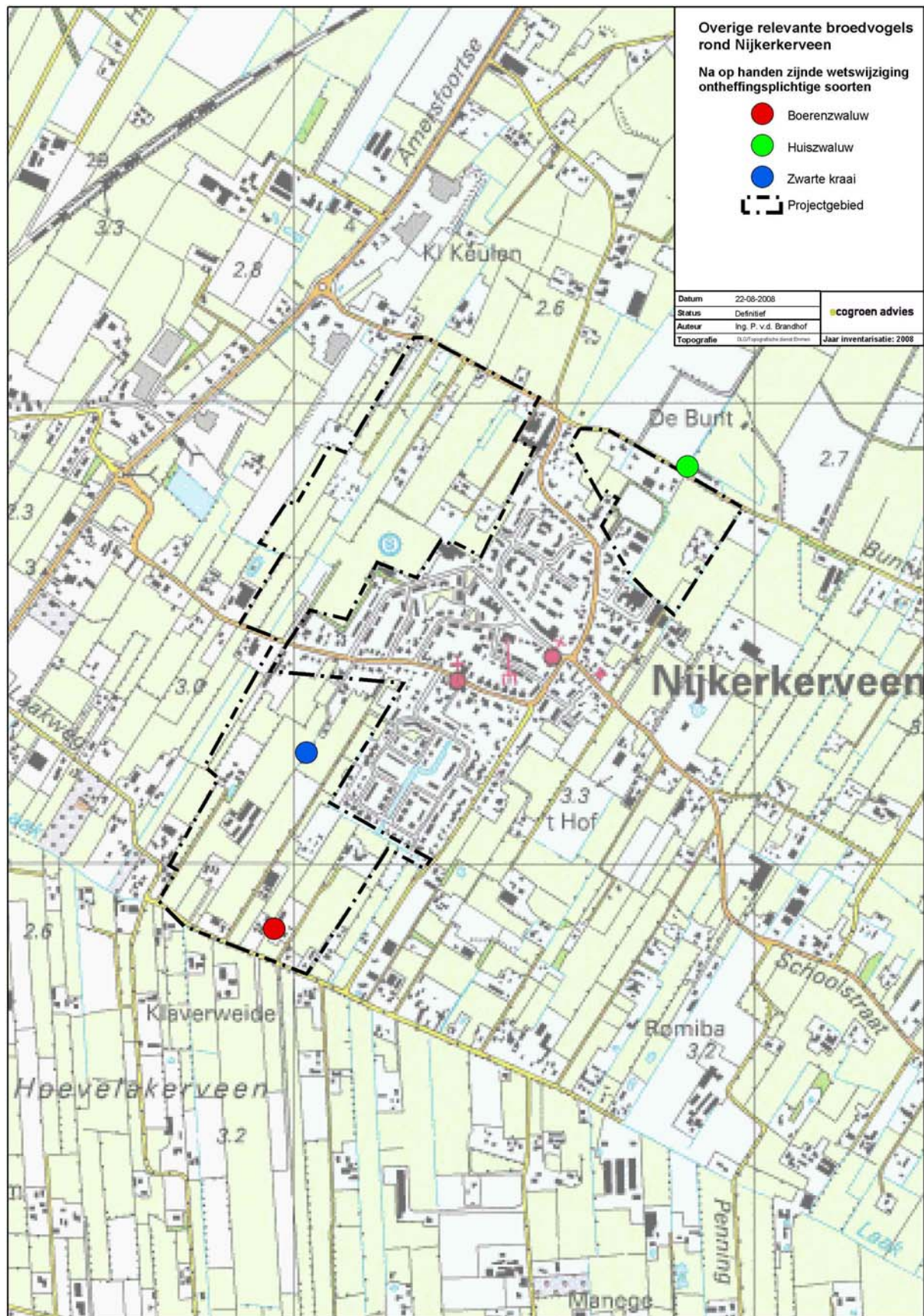
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003) Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).
- Ministerie van LNV (2007). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Ministerie van LNV (2007a). Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-Saldobenadering en Herbegrenzing. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Nöllert A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- Provincie Gelderland (www.gelderland.nl)
- Provincie Gelderland (2005). Streekplan Gelderland 2005.
- Provincie Gelderland (2006a). Atlas Groen Gelderland.
- Provincie Gelderland (2006b). Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur; Streekplanuitwerking.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl).
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sparreboom M. (red.) (1981). De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: INVENTARISATIEKAART UILEN

BIJLAGE II: INVENTARISATIEKAART OVERIGE RELEVANTE BROEDVOGELS

BIJLAGE III: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ff-wet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetwijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ff-wet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ff-wet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ff-wet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ff-wet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Art. 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Art. 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Art. 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen

Art. 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang²;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minInv.nl 'Onderwerpen Natuur'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

¹ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna